

Journey's Judgement

פרשת לך - לך תשפ"ג

GENESIS

12 / 1-5

PARASHAS LECH LECHA

HASHEM said to Abram, "Go for yourself from your land, from your relatives, and from your father's house to the land that I will show you. ²And I will make of you a great nation; I will bless you, and make your name great, and you shall be a blessing. ³I will bless those who bless you, and him who curses you I will curse; and all the families of the earth shall bless themselves by you."

But that is known only to God. The person being tested has free choice, and he must find the strength and wisdom to choose correctly. If he does, then he has translated his potential into action and made himself a greater person, for actual deed far outweighs mere potential in the Heavenly scales of judgment, and he can therefore be rewarded for what he did, rather than for what he was merely capable of doing. [For a list of Abraham's ten trials, see introduction to Ch. 22.]

GENESIS

PARASHAS VAYEIRA

22 / 1-3

And it happened after these things that God tested Abraham and said to him, "Abraham," and he replied, "Here I am."
² And He said, "Please take your son, your only one, whom you love — Isaac — and go to the land of Moriah; bring him up there as an offering upon one of the mountains which I shall tell you."

RAV SCHWAB ON CHUMASH

לתורה

פרשת לך יב

אזנים

יב. (א) לך לך. רגילים אנו לאמר, שאבינו הראשון התחיל את דברי ימי ישראל ב"לך לך". ומעשה אבות סימן לבנים, ועם ישראל זה שבתו הבית מעט ורוב ימיו הוא נודד מארצו ומתהלך מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר, — מתנסה בנסיון הראשון של אבינו הראשון, ב"לך לך". אבל עם ישראל עומד לעתים תכופות גם בנסיון האחרון של אבינו הראשון, ב"לך לך אל ארץ המוריה, שהוא "חשוב" מהראשון (כ"ר פל"ט), מפני שהוא קשה מהראשון, וכמה עקדות עקד עם ישראל מיום היותו לגוי עד היום על מזבח אמונתו באלהי אברהם!

Twice in the Torah the words לך לך are used: here, and in connection with the Akeidah, when Hashem told Avraham (Bereishis 22:2) — וְלָךְ לָךְ אֶל אֶרֶץ מֹרְיָה, and go to the Land of Moriah. Rabbi Levi ben Chaisa (Midrash Rabbah 55:7) says, We do not know which of these tests was more precious in Hashem's eyes, the test of the Akeidah, or the test of leaving his homeland. He concludes that the Akeidah must have been more significant, because regarding that test Avraham was commanded to "go to the Land of Moriah." The "Land of Moriah" refers to the place from which הורגה, Torah teachings, and יראתה, fear of G-d, would be introduced into the world.

How could there be any doubt that the test of the Akeidah was the greater of the two?

[56] TORAS ZVI

דרש מרדכי

The answer can best be understood through considering another question. Hashem promised Avraham that when he would uproot himself to Canaan: I will make you a great nation and bless you and make your name great, and there will be blessing (Bereishis 12:2). Given such a fulsome promise of fame and prosperity, what was the test? Why was this a difficult challenge?

The answer is the key to understanding the midrash with which we began. The test was to see whether Avraham's motives were l'shem Shamayim: to uproot himself and move to a new country because it was the right thing to do or because of the promise of prosperity. And Avraham passed the test. He did not follow any vested interest of reward. On the contrary, as the pasuk tells us, Avraham did as Hashem had spoken (Bereishis 12:4). It is regarding this l'shem Shamayim aspect that Avraham's two tests can be compared. The midrash means to ask: In which test were Avraham's pure motives purer? It concludes that the Akeidah saw a greater sense of purity and l'shem Shamayim intentions.

הדברים תמוהים עד למאוד, לכאורה הנסיון לצאת ממולדתו ובית אביו, אינו נסיון כלל, הרי הקב"ה מבטיח לו, שם אתה זוכה לבנים כאן אי אתה זוכה לבנים, חשובי בנים נוסעים לכל קצוי תבל על מנת שייזכו להוליד ילדים, מה הנסיון בכך כאשר יש הבטחה מפורשת מה' ששם הוא יזכה לבנים, יתר על כן הקב"ה מוסיף לו על כך הבטחות רבות, "ואברכך" - בממון "ואגדלה שמך" - אודיע טבעך בעולם, "והיה ברכה" - מכאן ואילך כל הברכות יהיו בידיך ועוד ועוד הבטחות.

נסיון העקידה

לעומת זאת נסיון העקידה היה נסיון קשה עד למאוד, היות ואברהם אבינו שנים רבות היה מוסר נפשו ללמד דעת את העם ולקרבה לה', להרחיק מהם את כל עניני העבודה זרה, הוא אמר להם כי ה' אלוקי השמים והארץ הוא רחום וחונן ואינו רוצה שיקריבו לפניו את בנייהם ל"מולך", כעת הוא מצטוו על ידי הקב"ה לשבור את כל מה שאמר ולהעלות את בנו לעולה, בפרט שהקב"ה הבטיח לו "כי ביצחק יקרא לך זרע", אותו בן חביב לו המתין כל כך הרבה שנים.

56

We cannot reach the spiritual heights of Avraham Avinu, but we can still ask ourselves whether our intentions are pure and l'shem Shamayim. We might not be able to rid ourselves fully of vestiges of self-interest, but we can strive to do so — and appreciate those tzaddikim who fully act l'shem Shamayim.

R. Hoegs

Hardships Expose the Goodness Inside Us

HAKADOSH BARUCH HU created us with a body and a soul. The body is essentially separate from Hashem and from other people and is constantly preoccupied with its personal pleasure and comfort. The soul, in contrast, is a *chelek Eloka mima'al*, a part of Hashem, and its only source of pleasure is connection with Hakadosh Baruch Hu, which is true, everlasting goodness. In this world, the desires of the body are more prominent and easily sensed. By nature, we tend to be more concerned about our personal enjoyment than our spiritual needs; at any given moment, our own personal comfort is foremost in our minds. When we experience difficult times, we are inspired to seek a more internal purpose and mission in life. At such times, the soul is shaken awake and our true inner desire to connect to Hakadosh Baruch Hu is aroused. This desire transcends all our external tendencies and inclinations and is indeed more firmly entrenched and powerful than anything else.

So it is with every difficulty in our lives. Hashem placed us in this world inside a body with physical, selfish desires and feelings, because it is His will that His honor should be revealed specifically here, in this material world. Hashem derives pleasure from us when we, with our simplistic, material drives, want and seek only Him. Our physical inclinations draw us to want what is pleasant, easy, and convenient, but at the same time, the fervent desire to do Hashem's will is what burns most intensely inside us. Our soul is connected to Hakadosh Baruch Hu and it wants only to do His will — and this desire overpowers everything else. Our personal desires surrender and join the all-consuming, powerful pull to do Hashem's will. Our deep connection with Hashem is revealed — we are so attached to Him and being close to Him is so important and precious to us that it supersedes all of our other feelings and needs.

Yes, we go through hardship. We are required to overcome our external desires, to impose our *neshamah's* desire over our physical tendencies, to negate our will in the face of Hashem's. Our personal desire is pushed aside to make room for our true, inner desire to be close to Hashem and do His will. We must sacrifice something of ourselves, which is unquestionably difficult — but only by doing so do we uncover our powerful bond with Hakadosh Baruch Hu, a connection so staunch that it exceeds all considerations of comfort and convenience.

Hakadosh Baruch Hu replies to Dovid Hamelech, "If you need life, you need suffering." The path of a good and blessed life passes through stations of suffering and tribulations, because that is the only way to merit true and ultimate goodness. Through these difficulties, we discover our deep-seated connection to Hashem, which is dearer to us than all of the pleasures of this world, and for which it is worthwhile to undergo all of these challenges. We reach the true and everlasting joy of experiencing Hashem's loving presence and our deep closeness to Him — *"the fullness of joys in Your presence; the delights that are in Your right hand for eternity."*

can Avraham Avinu be compared? To a flask of aromatic oil sealed with a lid and placed in the corner. Its scent did not spread — but as soon as it was moved, it gave forth its fragrance. So said Hakadosh Baruch Hu to Avraham Avinu: *'Lech lecha, move yourself from place to place, and your name will be glorified in the world.'* Hashem "shook up" Avraham, besetting him with *nisyonos* and tribulations so that his fragrant scent should spread. Avraham Avinu withstood all of the *nisyonos* he was presented with and remained loyal to Hashem. This is how his marvelous "fragrance" was acknowledged; this is what revealed that he was truly connected to Hashem with an eternal covenant that no difficulty could ever break.

When a Jew suffers unsettling changes and experiences difficulties, his special "fragrance" is released. The Jew's beauty and charm are revealed as he demonstrates steadfast allegiance to Hashem, loyalty so staunch that he is prepared to endure any and every difficulty and yet continue clinging tightly to Hashem. His loyalty to Hashem is unveiled to the world — and also to himself.

THE INSIDE STORY - R. Yanky Tauber

INSTINCT, ENVIRONMENT AND REASON

The countless factors involved in making us what we are can be generalized under three categories: the natural, the impressed, and the acquired.

We begin life already programmed with drives and inclinations that form an inborn psyche and character. Then begins, from the moment of birth, the influence of our environment, as parents, teachers and peers impress their manners and attitudes upon our souls. Finally, a third and overriding influence comes with the attainment of intellectual maturity: man, alone in G-d's creation, has been granted an objective intellect with which he can, to a great extent, choose the stimuli to which he is exposed and the manner in which they shall affect him. With his mind, he is empowered to develop himself beyond — and even contrary to — his genetic and conditioned self.

This is the deeper significance of the words "your land," "your birthplace" and "your father's house" in G-d's call to Abraham. *Eretz*, the Hebrew word for "land" and "earth," is etymologically related to the word *ratzon* — "will" and "desire"; hence, "your land" also translates as "your natural desires." "Your birthplace" — *molad'techa* — is a reference to the influence of home and society. And *beit avicha*, "your father's house," refers to man as a mature and rational being, forging his mind-set, character and behavior with the transcendent objectivity of the intellect.

By conventional standards, this constitutes the ultimate in human achievement: the development of one's natural instincts, the assimilation of learned and observed truths, and the remaking of self through the objective arbiter of

of our humanity, remaining ever subject to the deficiencies and limitations of the human state; while it may surmount the confines of the inborn and the impressed, the intellect is never truly free of the ego and its prejudices.

But there is a higher self to man, a self free of all that defines and confines the human. This is the "spark of G-dliness" that is the core of his soul: the divine essence that G-d breathed into him, the "image of G-d" in which he was created. The eretz that G-d promised to show Abraham.⁵

In his journey of discovery, Abraham must obviously depart the "land, birthplace and father's house" of his native Mesopotamia; he must obviously reject the pagan culture of Ur Kasdim and Charan. But this is not the departure of which G-d speaks. Abraham received this call in his eighth decade—many years after he had renounced the pagan ways of his family and birthplace, recognized G-d, and had a profound impact on his society. Still he is told: Go! Depart from your nature, depart from your habits, depart from your rational self. After rejecting your negative, idolatrous origins, you must now also transcend your positive and gainful past. Reach beyond yourself, however perfected it is.

Human perfection is simply not enough. For anything human—even the objective, transcendent intellect—is still part of the created reality, ever subject to and defined by it. Yet G-d invites us to experience that which transcends all limit and definition—Himself. But first we must "go away."

This was G-d's first command to the first Jew: Go away from your finite self, to come to the "you" that only I can show you—the you that is one with Me.⁶

R. Schwab

קח נא את בְּנֵךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֶהְיֶה אֹתוֹ יִצְחָק וְלֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ מוֹרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה
Take your one beloved son, Yitzchak, and go to the land of Moriah and offer him up there as an offering (Bereishis 22:2). Avraham Avinu was immediately prepared to accept G-d's command. This, notwithstanding the fact that it flew in the face of everything that he knew about G-d, and everything that G-d had promised him. He did not question for a moment how G-d—Who is absolutely just, Who is the Father of Mercy, Who had promised him that the future of the whole Jewish nation would lie in Yitzchak, לֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ מוֹרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה (Bereishis 21:12)—could ask him to bring Yitzchak, a perfectly righteous man, as an offering on the altar.

By accepting G-d's command, Avraham Avinu had sacrificed his own mind to comply with the will of Hakadosh Baruch Hu. While Avraham attempts to understand G-d, nevertheless, when G-d's command contradicts that understanding, Avraham sacrifices his mind to the will of G-d, just as one would forfeit his life if the halachah required it, rather than violate the three cardinal sins.

Hakadosh Baruch Hu gave the human being a mind to understand Him. Whatever one studies in the world, be it science, history, economics, mathematics, or anything else, it is actually the study of the revelations of Hakadosh Baruch Hu. Our mind is given to us to understand G-d, as much about Him as we can. And if we have questions or contradictions, we must use our mind to the best of our capacity to attempt to resolve them within the parameters of Torah study.

When we look at the world, we are faced with the question: how can Hakadosh Baruch Hu allow resha'im to get away with all the evil that they have perpetrated on the tzaddikim in the world? Why would G-d allow this? One tries as much as possible to find an answer. For instance, one could reason that the tzaddik is punished in this world to allow him a greater share in the World to Come, which is true. But, on the other hand, we also find resha'im who are punished in this world. So, while we are encouraged to use our mind as much as reason allows to serve G-d, to understand Him, and to answer questions, nevertheless, when all reason fails us, and we cannot go any further with human understanding, when our mind is staggered, we must be prepared to "sacrifice our mind" to Hakadosh Baruch Hu. We must throw up our hands and say that Hakadosh Baruch Hu is right, whether we understand it or not. One could call this "the Akeidah of the mind."

יש וּאִם נִכּוֹן לְהִקְרִיבָה חַד-פְּעַמִּית. לְכָל אָדָם רִגְעִים בֵּהֶם הוּא מוֹכֵן לְהַתְעַלּוֹת וּלְהִקְרִיב אֶת הַיָּקָר לוֹ מִכָּל. אֲבָל הַתְעַלּוֹת זוֹ הִיא חַד-פְּעַמִּית וְתוֹ לֹא. יֵשׁ גַּם נִסְיוֹן מִסּוּג אַחֵר. הוּא אִינוֹ גְּדוֹל כְּנִסְיוֹן הָרִאשׁוֹן, הוּא אִינוֹ דוֹרֵשׁ מֵאִמְצָע עֵילָאִי בְּמִיּוּחַד. אֲבָל הוּא נִסְיוֹן קְבוּעַ, תְּמִידִי, שְׂאֵדִם מִתְמוּדָד עֵימּוֹ בְּכָל יוֹם. הַקְּב"ה פָּקֵד עַל אֲבֵרָהֶם: "לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ", לְאִמּוֹר: הַתְּרַחֵק מִן הָאֶרֶצִּיּוֹת שֶׁלְךָ, מֵהַרְגְּלֵי בֵּית אָבִיךָ, שְׁנֵה כָּל כִּיּוֹן חַיִּיךָ וּשְׂכַח אֶת הַחִינוּךְ שֶׁקִּיבַלְתָּ לְעִבּוּדָה-זָרָה וּלְכַפִּירָה בְּמַלְכוּת שָׂמִים.

15

אור פני חיים | לך לך

לכל אדם יעוד ומטרה שעבורם ירדה נשמתו לעולם והנראה להבין וליישב את הדברים על פי דברי רבינו הארי"ה הקדוש שאמר, שמים בריאת האדם הראשון והלאה, אין אדם אחד יכול לתקן את מה שמוטל על חבירו, כלומר, לכל אדם ואדם יש את היעוד והתפקיד שעליו למלא בחייו, ואין דומה תפקידו של אדם זה לתפקידו ויעודו של אדם אחר. וכעין זה מובא גם בספר 'פתחי שערים' (נתיב אורות דנקודים, פתח ט) וז"ל, שכל נשמה היא אינן שלם בפני עצמה, ועומדת לתקן את כלל הבריאה כולה ע"י התורה והמצוה, וכל אחד הוא בחינה אחרת, שאין צדיק דומה לחבירו כלל, וכל אחד מתקן תיקונים אחרים מה שאין חבירו יכול לתקן, ולכן, כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא.

נמצא אם כן, שנשמתו של כל אדם ירדה והובאה לעולם כדי לתקן דבר מסוים, והסימן שעל ידו האדם יכול לדעת מה היא מטרתו ומה יעודו בעולם, אם הוא נמשך אחר איזה עבירה או איזה קלקול, אות היא שבשכל לתקן ולהתגבר בענין זה ירדה נשמתו לעולם, ועליו להזהר ולהשמר ביותר שלא לקלקל ולפגום באותו ענין, וכאשר הוא מתגבר ונמנע מלקלקל באותו דבר שאליו הוא נמשך, תיקן את שחוטל עליו. כמו כן עלינו לדעת כי הקב"ה מעמיד לרשות כל אדם את כל האמצעים הדרושים לו כדי שיוכל למלא על ידם את יעודו בעולם. וכל המקרים והמצבים הסובבים את האדם, בין ברוחניות ובין בגשמיות, הן הטובים והן הרעים, שייכים ונוגעים לתיקון עצמו, ורק על ידם יוכל להגיע ליעודו, ובלעדיהם לא יוכל לתקן ולבצע את התפקיד שחוטל עליו.

16

לא בכדי שונים תנאי חייהם של בני האדם אלו מאלו ומסיבה זו שונים תנאי חייו של כל אחד ואחד מאיתנו. כאשר חייו של האחד קלים ואילו חייו של השני בר מינין קשים. גם באופן כללי ניתן להתרשם ממראה עיניים שלכל אדם ואדם יש את מחלק חיים היחודי רק לו, שאין להשוותו למחלק חייהם של אחרים. וטעם הדבר כפי שביארנו, שהיות ועל כל אחד הוטל תפקיד המיוחד רק לו לבדו, הותאמו האמצעים הנדרשים והמתאימים לתפקידו ויעודו שעליו למלא, ומכיוון שלכל אחד ישנו תפקיד אחר לא יתכן שתנאי חייהם של בני האדם יהיו זהים. כמו כן עלינו לדעת, כי גם המצבים הקשים ביותר בחייו של האדם הם גם אמצעים שניתנו לו בכדי שיוכל להגיע לתיקונו, שכן אין רע יורד מן השמים

חייו, וכל שנעשה הוא רק לטובת האדם בכדי שיתקן את השייך לו, ועי"ז ימלא את יעודו ותפקידו.

וצריך לדעת שכך הדבר גם בנוגע לתכונותיו ומדותיו של האדם, שלכל אחד ואחד ניתנו תכונות המיוחדות והמתאימות לו, יש מי שנולד עם מדות ותכונות טובות, ויש שחוטבעו בטבעו מדות רעות והוא נגוע רח"ל במידת הכעס או במידת התאוה או במידת הגאווה, שלשת המידות הרעות הקשות והמגוננות ביותר, וכיוצא בזה בשאר מדות הרעות. הכל בכדי להטיב עמו ולתת לו את האפשרות לתקן את מה שהוא צריך לתקן ולמלאות את יעודו בעולם. וכמו שבארנו, שלא רק התכונות הטובות מביאות את האדם אל יעודו, אלא אף התכונות והמידות הרעות, ועל ידי שהוא מתגבר עליהם ומשבר את מידותיו, הוא ממלא את תפקידו ואת יעודו בעולם.

כמו כן שייך כלל זה גם בנוגע לקשיי החיים העוברים על כל אדם ואדם, שיש אדם שמו השמים מנהיגים אותו על ידי מאורעות קשים העוברים עליו, עד שהשמים הם כוונת הבורא לתבדך שמעמיד אותם בנסיונות קשים לך, וכל מה שיהיה לטוב בך. אם אתה חושב, שכל

Sometimes, the seemingly "small stuff" can be more difficult to handle than major *nisyonos* of substantial hardship and pain. When a person undergoes a serious health crisis or a painful loss, *chalilah*, it is clear to him that Hakadosh Baruch Hu has sent him this *nisayon*. He knows that now is the time to bolster his *emunah*. He tries to strengthen himself, and even if he stumbles, he picks himself up and tries again. His friends support him and help him. He acknowledges that he is facing a Divinely-orchestrated test and he musters all of the strength Hashem gives him to maintain his faith during this difficult time and do what Hashem wants of him.

In contrast, when a person is dealing with a personal challenge — something that bothers him because he is particularly sensitive or vulnerable in this area — he fights his battle alone. No one else understands what he is going through. No one is even aware that he is facing a difficulty or imagines that he may be in need of encouragement. At times, even the person himself does not discern that he is in the thick of a *nisayon* that Hashem has sent to him. On the contrary, he feels chagrin at the very fact that the matter is bothering him at all. He feels petty for making a big deal about something so minor and for needing encouragement altogether.

But in truth, as explained above, even the slightest measure of suffering is meted out by Hakadosh Baruch Hu with great precision. Hashem is waiting for us to turn to Him and draw closer to Him through our suffering. When we come to the realization that the pain we are feeling is a *nisayon* delivered to our doorstep by Hakadosh Baruch Hu Himself, we can find the strength to get through it. We can overcome the offense, restrain ourselves and remain silent, forgive and even be friendly to the offender despite the insult or embarrassment.

The personal challenges we are faced with are actually our special part in revealing Hashem's glory in this world. When we face major tests in life, we draw strength from all of the *tzaddikim* and spiritual giants, and all of the upstanding Jews of earlier generations who experienced trials similar to our

own and prevailed for the sake of Hashem's honor. They paved the way for us, and we follow in their footsteps, serving Hashem with self-sacrifice during times of difficulty. But when it comes to the "small" personal *nisyonos*, when we feel insulted or ashamed deep down, or when struggling with a subtle difficulty in a sensitive area — here we stand alone. Every person has a different sore spot and every individual is the first to face this particular challenge. Hakadosh Baruch designed this particular *nisayon* especially for us. This is our unique role in revealing *kevod Shamayim* in the world.

It is brought down in the name of *tzaddikim* that the Moshiach will tell every Jew what he went through every day of his life. Some challenges are overt and obvious; any onlooker can recount them. Everyone can appreciate the magnitude of such a challenge. But there are other *nisyonos* that we experience deep down where nobody can discern them. These challenges are heavy and oppressive, but no-

וחנה ישנם שני סוגים של נסיונות המלווים את האדם במשך חייו. הסוג הראשון הוא, מלחמת היצר התמידית, מלחמה שבה אדם צריך לשבר את יצרו ולהתגבר על טבעו בכל יום ובכל רגע כדי להגיע ולהשיג את שלמותו, מלחמה זו ונסיונות אלו מלווים את האדם באופן תמידי, יום וליילה לא ישבותו, שהרי על כל צעד ושעל נצבים בפניו נסיונות, מכח תכונותיו ותאוותיו הרעות המתגברים עליו בכל עת, והוא צריך לעמוד כנגדם בקשרי מלחמה. וישנו סוג נוסף של נסיונות, כאשר מודמן בפני האדם נסיון חד פעמי גדול וקשה במיוחד, סוג הנסיונות הללו באים אל האדם כאשר רוצים לנסותו משמים ולראות את גודל אהבתו ויראתו, למען היטיב לו באחריתו ולהרבות את שכרו אם יעמוד בו.

ומעתה יש להסביר את הפסוק "לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך", שציווה הקב"ה לאברהם אבינו, "לך לך", כלומר, לך, עד שתגיע אל תיקון נשמתך השלם השייך אליך ואל התכלית המיועדת לך, ועבור זה עליך לצאת מארצך וממולדתך ומבית אביך, שהם תנאי חייך ושורש התכונות והטבעיים שלך, שכן שורשי תכונותיו של האדם נעוצים בשלשה גורמים.

ישנם תכונות שנובעות מתכונות "הארץ" שבה מתגורר האדם, שהרי לכל ארץ וארץ יש את התכונות המיוחדות לה. ויש שתכונותיהם הרעות נובעות "ממולדתך", כלומר, מהתכונות הרעות שיש בכל משפחה והם המידות הבאות לאדם מצד התורשה. ויש תכונות הנובעות "מבית אביך", היינו, שלפי ההתנהגות בקדושה של ההורים נמשכת גם כן קדושה על בניהם. וכנגד אלו שלשת העניינים אמר הקב"ה לאברהם "לך לך", שכן כדי שתגיע לתיקון ולתכלית שלך עליך לצאת מכל אותם התכונות והטבעיים הרעים של "ארצך" ושל "מולדתך" ושל "בית אביך", אשר כל אלו שייכים לאדם לפי שורש נשמתו ותפקידו, ואז תגיע "אל הארץ אשר אראך" היינו, לתיקון הגמור של נשמתך בעולמך.

נסיונותיו של האדם בעולם הזה דומים במהותם לנסיונותיו של אברהם אבינו ועל פי זה יתבאר גם ספקו של רבי לוי המובא המדרש כמין חומר, ששני נסיונות הללו שהתנסה בהם אברהם אבינו מקבילים ודומים לשני סוגי הנסיונות שעוברים על כל אדם בחייו כפי שביארנו. שכן, הנסיון שבו ציווה הקב"ה על אברהם "לך לך מארצך" היינו מהתכונות הטבעיות שלך, מקביל לאותם נסיונות תמידיים המלווים כל אדם במשך חייו בכל יום ובכל עת ובכל שעה. ונסיון

העקידה, מקביל ודומה לסוג השני של הנסיונות, שהם נסיונות קשים הבאים בפתע פתאום על האדם, הגם שנסיון העקידה היה נסיון חד פעמי מכל מקום במהותו היה נסיון קשה מאד, מפני שאברהם אבינו הוצרך אז למסור את עצמו לגמרי בלא להשאיר לעצמו שום שם ושאריות, בבחינת "לך אני וכל אשר לי" ואין דבר קשה יותר מנסיון זה.

ומעתה מתבאר ספקו של המדרש כך, כי פעמים ציווה הקב"ה את אברהם בציוויו שנאמר בלשון "לך לך" כדי לנסותו, ואין אנו יודעים איזה סוג מבין שתי הנסיונות הללו שעמד בהם אברהם אבינו חביב לפני הקב"ה, האם הסוג הראשון הגלום בנסיון ההליכה לארץ ישראל, או הסוג השני הגלום בנסיון העקידה, ופושט המדרש שנסיון העקידה חביב היה על הקב"ה יותר, היות ונאמר בו "ולך לך אל ארץ המוריה".

על פי הדברים האמורים יש ליישב גם את מה שתמהנו בדברי רש"י הקדוש, אמאי לא פירש את מילות הפסוק "לך לך" שנאמרו בפרשת העקידה להנאתך ולטובתך? כפי שפירש את אותם תיבות שנאמרו בנסיון ההליכה לארץ ישראל, שכן יותר שייך לומר "להנאתך ולטובתך" אצל הסוג הראשון של הנסיונות, שהם הנסיונות המלווים את האדם בכל עת ובכל שעה, ובדומה לנסיון שניטה הקב"ה לאברהם כשאמר לו "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", ושעל ידם מגיע אל תיקון נשמתו ולתכלית שלמותו וכפי שביארנו. אמנם גם על סוג הנסיונות השני יקבל האדם שכר, ברם אלו הנסיונות לא נועדו להיטיב ולשנות את המדות הרעות של האדם, אלא להיטיב עמו באחריתו בקבלת שכר רב ועצום לעולם הבא, משא"כ הנסיונות מהסוג הראשון שכדי להתגבר עליהם האדם צריך להתעלות על עצמו ועל מדותיו ותכונותיו הרעות, מועילה עצם ההתגברות לנשמה לעשותה טובה ורצויה במדות ותכונות טובות ועולות.

body knows about them; even we ourselves are often unable to appreciate the dimensions of the difficulty we are facing. Moshiach, however, will reveal to every Jew the hidden story of his life, everything he struggled with in his regular, everyday routine without anyone knowing, how he served Hashem wholeheartedly even out of public view. Moshiach will reveal the greatness of each small victory in these personal battles. This is the special *nachas* that Hashem derives from every single Jew.

המזב

פרשת לך לך

שמן

טז

פרשת לך לך

ויאמר ד' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך וכו' (יב:א)

איתא במדרש (בר"ר לט:ט) א"ר לוי שתי פעמים כתוב לך לך ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השני' אם הראשונה ממה דכתיב אל ארץ המורי' השני' חביבה מן הראשונה עכ"ל ופרש"י שפירש לו המקום מה שלא אמר לו בתחילה אלא אל הארץ אשר אראך ולא פירש לו מקום עכ"ל והובא בשם הגאון המהרש"ם מברעזאן דיש נוסע דצריך לעזוב המקום ויש נוסע דצריך להגיע למקום הנבחר וזהו דלך לך הראשונה הוי כדי לעזוב מקום הרשע משא"כ הלך לך האחרונה הוי כדי לבוא למקום המקדש ולכן זהו חביבה ודפח"ח ופירושו על דרך סוד מרע ועשה טוב אלא דמ"מ דברי המדרש נפלאים דאיך אפשר לחשוב אפילו הוא אמינא דלך לך מארצך יהי' שוה בנסיון להא דעקידה דהוי מסירות נפש ממש ועוד דמכל העשרה נסיונות שנסתנה אברהם לא נכתב בהדיא דהוי נסיון אלא בעקידה וא"כ איך אפשר להשוות עזיבת בית אביו יחד עם עקידה.

ברכת

לך לך

מרדכי

קטו

הנה כי כן, זוהי עצמת הנסיון:

— "שכחי עמך ובית אביך!"

זהו תוכנו, וזהו היקף קשיו.

הגע עצמך.

— להשיל מעליו כל פירור, נראה ובלתי נראה, של בית אבא.

— להתנתק טוטלית מכל מוסכמות, או הרגלי ציוויליזציה חרנית, טרדיציונית.

— לעקור ולהשליך חלק מעצם הישות, כפי שהתגבשה בשבעים וחמש שנותיו.

— לשכוח!!!

היתכן להכריח או לאלץ לשכוח? כלום אין זו משימה בלתי רציונלית?!

לשכוח!! כלום בידו הדבר לשכוח?!

— והציווי הוא חד משמעי:

— לשכוח!

שכן, אילולי שתתרחש השכחה, פשוטה כמשמעה, עדיין אבק בית תרח ועם נמרוד, דבוק בו.

משום שגם זיכרון מעורפל זה, יחלחל ויחזור למצוא לו אפיקים אל תוך הנפש.

חייבים ל"השכיח", גם גופנית, גם רוחנית.

אך הכיצד?!

— זהו הנסיון.

המשימה, היא כמעט בלתי עבירה.

לא יתכן לעמוד בה, אילולי הדביקות בדבר ה'. אילולי האמונה הבלתי מעורערת, האידיאל שאין למעלה הימנו —

ובעיקר, יעד היעדים ומשימת המשימות:

— ההיצמדות לדבר השם. עשיית רצונו יתברך.

— לא יתכן לעמוד בכך, אילולי ההכרה הברורה, שאם אך מנסה הקב"ה את אברהם, משמע, ביכלתו ובכשרו הדבר. לפי כוחו.

— זהו המנוע אשר הפעיל את פסיעותיו הגשמיות, ובעיקר הרוחניות, בדרך ההתנתקות והשכחה.

☆☆☆

ידוע ידע אברהם, הבן הבין:

— לא יתכן לקרוץ מקרבו את גזע עם השם, אם עדיין אבק דרכים דבוק בו.

— לא יתכן להיות אברהמי ונמרודי כאחד. אברהם אבינו עצמו חייב להוולד מחדש. לידה זאת, אם יתערבו בה הלחולי "תרחיות", אין זה אברהם אבינו.

— איננו "אב"!

שכן המשמעות העמוקה של "אב", היא, קודם כל ובראש ובראשונה — שאיננו "תולדה".

— שרק הוא, הינו המוליד.

כי כשנוגע הדבר ללידתו של עם, למהות רוחנית חדשה, עליונה —

על אברהם אבינו, להתקלף מקליפותיהם של נמרוד ותרח.

רק אז יהיה "אב".

איך עושים זאת?

— לך לך...!

— "ושכחי עמך ובית אביך!"

או אז —

— "ויתאו המלך יפידך"... (שם, המשך הפסוק).

הנה כי כן.

אילו אך ידע אבינו אברהם, אל עבר איזו ארץ הוא פוסע, היה הדבר מקליש את עצמת ההתנתקות. היה הדבר מגרע את קיום ה"מארצך", ה"מולדתך", ה"מבית אביך". שהרי היתה זאת צעדה אל עבר מטרם מסויימת, אל ארץ הבחירה.

אילו היו מגלים לו אל עבר איזו ארץ הינו צועד, לא היה בא "כל דיבור ודיבור" אל ישומו וקיומו.

העלימו איפוא, את המטרה, את טיבה, את שמה של הארץ אשר אראך, כדי שיתבצע כל "דיבור ודיבור", וממילא יקבל על כל אחד מן הדיבורים את שכרו.

מהו אותו ביצוע, איזו קיום דין יש בו, מהו הנסיון.

— ההתנתקות, ההתרחקות, השכחה!

☆☆☆

החשוואה לעקידת יצחק, המופיעה באותו מאמר הז"ל, היא איפוא, רק לענין ההיכיתימצי של העלמה, כדי לתת שכר על כל דיבור ודיבור.

אבל טיבה של העלמה, שונה היא, כמובן. שכן ב"לך לך" הראשון, הועלמה "הארץ אשר אראך".

ואילו בעקידה, לא הועלם מאומה, שהרי סוף כל סוף, נאמר "את יצחק". השאלה היתה, איפוא, מדוע נאמרו שני דיבורים שיש בהם העלמה, "את בנך" ו"את יחידך", לפני שסיימו וציינו "את יצחק". מה תועלת יש בהם, מאחר שלבסוף, תוך כדי דיבור, פירשו "את יצחק".

על זה אמרו, "כדי ליתן שכר על כל דיבור ודיבור".

לאמור:

כדי שבקיומה של העקידה, יהיה בכך קיום דין וקיום נסיון, על כל אחד מן הדיבורים האלה.

— שיעקוד את "בנו", על כל המשתמע והכלול ברחמי אב על בנים.

— שיעקוד את "יחידו", על כל המשתמע והכלול בהקרבה זו, תוך ידיעה ברורה, שלא ישאר לו לאברהם אבינו, אף אחד, אשר אפשר יהיה להתנחם בו, כאילו יש בו איזו שהיא "היותרות" מיצחק...

כמובן, על אברהם אבינו, לעמול ולעבוד על עצמו, מחד גיסא, לדעת את מיוחדותו של יצחק, שאין לו שום תחליף, אף לא בדומה לו. עליו לעמול, איפוא, קשות, שלא יהיה שום חשש, בטשטוש תחומיו של הבן ישמעאל... שיעקוד את "אשר אהבתי", על כל המשתמע והכלול בכך. שהאהבה

השאלה אשר ניצבה בפניו של ר' לוי, לא היתה, איזהו הנסיון הגדול יותר, הקשה יותר. זאת אין לדעת, ומה יש בכך נפקא מינה.

ברי, כי יש בזה אשר אין בזה. ברי, כי הקושי הקיים ב"לך לך", עצום הוא, מיוחד הוא ל"לך לך" הראשון. אין בהם לא כדי השוואה ולא כדי אומדן.

ממילא, לא הובאה לכך אף לא ראייה, כמובן.

השאלה היתה, "איזו חביבה".

משום שאף אם זאת ידענו, שעיקר הנסיון בעקידה, היה בעצמיותה, בעצם מציאותה, בהקרבה שבדבר, במסירות נפש, בשבירת המוסכמות, בהצמדות לדבר השם, בחסימת הקושיות, ברתיעת ההרגשות הנעלות ביותר למעגלות עבודת השם.

אף על פי כן, עדיין יש לחקור, איזה "לך לך", "חביב" יותר.

"לך לך" זה, הראשון, אשר הוא גופו של הנסיון, בחתרתקות, בהתנתקות, בשכחה.

או "לך לך" זה, השני, אשר כל עיקרו, הוא ה"לקראת". "לך לך, אל" המטרה. "לך לך, אל" הנסיון.

— "לך לך אל" העקדה.

זהו ביאור שאלתו של ר' לוי.

לא איזהו הנסיון הקשה יותר, גדול יותר, או חביב יותר.

אלא, איזה "לך לך" חביב יותר.

☆☆☆

והכריח ר' לוי, שה"לך לך" לקראת הנסיון, לקראת העקידה, הוא שבכל זאת חביב להקב"ה יותר מ"לך לך" זה, אשר גם אם הוא כזה, אשר ה"כל דיבור ודיבור" ו"כל פסיעה ופסיעה", מעצמותו של הנסיון המה, אבל אין בו

"ב"לך לך" זה, הראשון, את הכמיהה, את החתירה, את הלקראת. לכן, "השניה חביבה מן הראשונה".

והראיה לכך היא, מזה שלא העלימה תורה את מטרת ה"לך לך". אדרבא, פירש לו הקב"ה במפורש, את הנסיון כולו, על כל פרטיו ומיקומו.

ולכאורה, מדוע לא היה כדאי להעלים את הנסיון עצמו, על פרטיו ומיקומו, כדי שאף ה"לך לך", יהיה בו קיום מצד עצמו, גם בכל דיבור, גם בכל פסיעה.

היינו, שגם מה שכלול ב"אית בכך את יחידך אשר אהבת את יצחק", יתייחס אל עצם ה"לך לך".

מכאן הוא שהוכיח ר' לוי, שה"לך לך", לקראת הנסיון, לקראת העקדה, חביב מן ה"לך לך" מצד עצמו.

מכאן הוכיח, ש"לך לך" השני, חביב הוא מן הראשון.

לכן, לא יתכן להעלים את ה"אל ארץ המוריה" וגוי. שכן עם העלמה זאת, יאבד ה"לך לך" השני את משמעות ה"לקראת" שבו, את הכמיהה, את השאיפה, את ההתכוננות, שבי"לך לך".

מוכה, שהשניה, חביבה היא, איפוא, מן הראשונה.

ספר ידעם הים

R. Michael Tarski 31a

והפירוש הפשוט בענין זה הוא שאין חז"ל מדמים ענין לענין כפי ה'ירישה' שבהם, שבלי ספק כל אשר לב בשר ושכל הישר לו לא יתן רגע שיויון בין עזיבת ארץ מולדתו לנתינת בנו יחידו לשחיטה, לא זו היא השאלה.

נתיבות

ויחי

שלום

ויש להסביר את ענין ב' החלקים במדתו של יוסף בעוד אופן, דבמדה זו יש ב' ענינים, יש עקירת הרע המוטבע באדם, כמד"כ כי יצר לב האדם רע מנעוריו, שיש באדם כח הרע שעליו לעקור אותו, ויש את ענין תיקון המדה בשרשה, להכניס את מדת התשוקה והאהבה באהבת ה' ודבקות בה', שבזה מרים את המדה לשרשה ומקורה, שהיא אהבת ה' בבחי' נפשי חולת אהבתך, וההשתוקקות אליו ית' כמד"ד (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי, שתכלית תיקון המדה היא כאשר מרים אותה לשרשה. וההתחלה

היא בעקירת הרע כי מנשה הוא הבכור, בחי' נשני א' את כל עמלי, היינו היגיעה לעקור את הרע, אכן התכלית היא אפרים המרמזו לתיקון המדה בשרשה, שגם בארץ עניי המה התאוות הרעות, הפרני אלקים, שמרים זאת לאהבת ה'. וכמד"א מהבעש"ט הק' שאין רע יורד מן השמים, וכשלאדם מגיע תאוה רעה הרי בעצם נתן לו הקב"ה את המדה בבחי' הטוב שלה לאהבה אותו, ורק בנפול המדה מתעוררים ע"ז תאוות רעות, והתיקון הוא להשיבה למקורה. ולכן טען יוסף שהקדימה היא למנשה, שהתחלה היא בעקירת הרע, אמנם יעקב אמר לו שאף כי עקירת הרע היא גם מדה גדולה, אך אחיו הקטן יגדל ממנו, התכלית היא להכניסה בקדושה בתשוקה להשי"ת, וזרעו יהיה מלא הגויים, שאם במדה של עקירת הרע צריך לעמול בכל מדה בפני עצמה, אבל הדרך להרים את המדה לאהבה והשתוקקות גבוהה יותר, שהיא בחי' אריבער און

אריבער, דרך ארוכה וקצרה שמתרומם לעולם יותר גבוה ומרים הכל להשי"ת, וע"ז וזכה לזרעו יהיה מלא הגויים בכל המדות. וכב' הפירושים שפי' רבותה"ק במאה"כ סור מרע ועשה טוב, א' שקודם עליו לסור מרע ורק אח"כ לעשות טוב, והפי' השני הוא סור מרע ע"י עשה טוב, ש"ע"י שיהודי מכניס תשוקתו באלקות הריהו נפטר מתשוקות רעות, וכמ' צדיקים שנשמט ישראל היא מעולם התענוג ולכן מחפש תדיר תענוגים, וכאשר אינו מוצא תענוגים דקדושה הריהו נופל בתאוות רעות, ולכן בכדי להגיע לתיקון המושלם, עליו לתקן הענין בשרשו שיהיה תענוגיו על ה', בבחי' לך א' תשוקתי בך חשקי ואהבתי.

ולהתייגע ע"פ סדר המדות, אבל אפרים הוא למעלה מכל המדות בחי' אריבער און אריבער. וע"כ בכל הברכות אפרים קודם למנשה, כמד"כ ויברכם ביום ההוא וגו' ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, וישם את אפרים לפני מנשה. וכן בסדר קרבנות הנשיאים קרבן נשיא בני אפרים קודם לקרבן נשיא בני מנשה, כי בחי' אפרים היא לעילא ולעילא מכל דרגתא שבשר ודם מסוגל להשיג.

אלא השאלה היא לגבי אישיותו של אברהם בשני פרקי חייו שנתנסה. ובדרך זה בקשו חז"ל לדעת ולהבין מי היה אברהם

בלך לך הראשון, ומי היה בלך לך השני.
 ויסוד הדברים הוא מדידת הבקשה לפי ערך ומדריגת אברהם בשעה שצוה לו השי"ת שיעזוב כל מה שמוכר לו בשנת השבעים לחייו ולעקור הכל ולהתחיל מחדש בארץ זרה, ואנשים זרים וכו' וכו'. כי יכול להיות שדבר זה באמת עלה לו לאברהם ביגיע רבה והתגברות גדולה מאוד על טבעו ונטייתו אז, בניגוד להאיש שנתהווה במשך שנים עד שעת העקידה, אחרי שכבר נתקשר הרבה בבורא כל העולמים ועמד בנסינות רבים, והתנבא ממנו יתברך, וראה מלאכים למרבה, וקיים מצות ברית מילה, והשתלם בכל רמ"ח איבריו ונעשה תמים וכו' וכו'. שלגבי אברהם כזה לא היה ציווי העקידה נחשב לנסיין קשה באותה דרגא שהיה קשה לו ה"לך לך שעמד בה בתחלת עלייתו לגדולה, ה'אברהם' שאנו פוגשים בפרק העקידה כבר נעשה ל"נשיא אלקים" (בראשית כג, 1), ל"אב המון גוים" (שם יז, ה), לענק-הרוח שלא היה לו שום רצון אחרת אלא לעשות רצון קונו. ובכך צדקו חז"ל בשאלתם איזה חביבה יותר, אלא שעדיין קשה הכרעת הספק ומאיוזה מקור החילוני שהשני חביבה יותר.

ויש לומר בפיתרון הענין בדרך אפשר, שהרי כל מגמת נפשו של אברהם אבינו היה למסור נפשו ולבטל את עצמו כל כולו להשי"ת ולרצונו. ולמטרה זו שאף תמיד ולא הסיח דעתו מתשוקתו הנשגבה אפילו לרגע כמימרא, כי הוא חייו ואורך ימיו ובה' הגה יומם ולילה. ועל כן נוכל לומר שכאשר ניסה אותו השי"ת בעשרה נסיונות, היו זמנים אלה הרגעים הכי נעלים ושמיחים בחייו, כי לזה חכה שיוכל למסור נפשו ורוחו ונשמתו ליוצר כל עולמים בכל לבבו ובכל מאודו, בחי' "מתי יבוא לידי ואקיימנה" (נדה סא ע"ב).

ואם כן, נראה אנו באיזה מאורע היה אברהם אבינו יכול להראות ביטולו להשי"ת בכל עצמותו יותר, האם ב"לך לך מארצך" או ב"לך לך אל ארץ המוריה". הרי דברים פשוטים, שבנסיון העקידה הגיע אברהם אבינו לשיא הביטול ליוצרו. אם כן יש לומר שהלך אברהם אבינו לקראת נסיון העקידה שמח וטוב לבב ביתר שאת ויתר עז ממה שהלך לקראת ה"לך לך מארצך", שהרי בודאי בהעקידה הכנתו להפקיר כל אשר לו לרצון השי"ת בא לידי גילוי וביטוי היותר גדול. ולפי זה התמיהה להיפוך, בודאי ה"לך לך הראשון היה קשה לאברהם יותר מהשניה, כאשר דרש ממנו פחות במסירתו לה'.

אלא שדא עקא. כאשר צוה לו ה' שילך אל ארץ המוריה, עשה אברהם אבינו חשבון בנפשו. למה דוקא שם ולא במקומו. אלא שידע אברהם אבינו שבאיזה מקום בהרי מוריה יש מקום מקודש שבו הקריבו

אדם ונח קרבנותיהן להשי"ת, ומסתמא זה המקום שאליו יולכנו השי"ת לקדשו עוד יותר בהקרבת בנו יחידו, ואז יוכרח השי"ת לבחור בזרעו של אחר שהם יעבדו את ה' במקום המקודש והנורא הזה.

ועל זה כאב לבו של אברהם אבינו שיוצאי חלציו לא יזכו לעבוד אותו יתברך. והגם שהסכים בכל לבו להיות המקדש המקום בוכב בנו, עם כל זה יצא לבו בכיסופין שהיה שאיפת לבו לעשות נחת רוח ליוצרו, גם בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. וכאשר באמת סוף כל סוף וזה למגמת לבו זו, ונקבע לדורות לבני ישראל מקום ואירוע העקידה לסליחה ולכפרה אשר יאמר היום בהר ה' יראה" (שם כג, יד), וברשי"י שם: שיאמר לימי הדורות עליו, בהר זה יראה הקדוש ברוך הוא לעמו, עד כאן.

וזוהו ההכרעה, שכיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא שילך לארץ המוריה, בזה הפליא להקשות הניסיון לפני אברהם אבינו פי כמה כנ"ל, ומצד זה חביבה העקידה יותר מ"לך לך מארצך".

והנה כל דורש ה' באמת משתוקק לשמוע או לקרוא סיפורי צדיקים כדי להתעורר לעבוד השי"ת ביתר שאת ועזו, ולשאוף לעבוד עבודה יותר תמה, ולזכות לקרבת אלקים יותר כפי שרואים ושומעים אצל מנהיגי ישראל וגדולי הדורות שכלתה נפשם תמיד לה' יתברך ועבודתו. והגם שבודאי דבר גדול וחשוב מונח בשמיעת וקריאת סיפורי צדיקים, עם כל זה אליה וקוץ בה (ראש השנה יז ע"א), שכאשר אנו מדמים מעשינו למעשיהם, אנו נופלים לעצבות ולדכאון הלב באמרנו שאין עבודתינו נחשבת לכלום.

אמנם לא כן הדברים, שהגם שיש תועלת גדולה בפנייתנו אל חיי הצדיקים ופעולתיהם הנפלאים, אין לנו להקטין עבודתינו ומעשינו הטובים ולזלזל בהם כלל. וראה והתבונן בדברי הרמב"ם

בהלכות תשובה (פרק ג, הלכה ב) זה לשונו: "ושיקול זה אינו לפי מנין הזכיות וכו', יש זכות שהיא כנגד כמה עונות וכו' ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות, והוא היודע האיך עורכי' וכו', עכ"ל. והעולה מדבריו שרק הקב"ה בכחו להעריך מעשי בני אדם. ויכול להיות שמעשה שנראה לנו מעט האיכות ואין אנו מתחשבים בה ואין אנו מעריכי' אותה למשהו, באמת כפי המדרגה שאנו נמצאים בה ולפי המקום והזמן שבו אנו חיים יכול להיות גדול ועצום מאד בעיני השי"ת".

וכבר אנו מוזהרין מחז"ל (אבות פרק ד משנה א) * "אל תהי בו לכל אדם", וגם כלפי עצמינו הדברים נאמרים, שאל לנו לבנות ולהשפיל עבודתינו לפניו.

וידוע מה שמוכח בגמרא (פסחים ג ע"א): מעשה ברב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי דחלש ואיתנגיד, כי הדר אמר עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה, ואמר ליה אביו, עולם ברור ראיתי, עיין שם. ובפירוש הדברים יש לומר שבעלמא דקשוט יש

שיקול שונה לגמרי מראייתנו בעלמא הדין. ומה שנראה לנו כדבר פעוט וקטן, כאשר מעריכי' הדבר בשמים כפי האדם המקום והזמן, יכול להתחשב כדבר רם ונשא, ומלאכי מעלה זועים ורועדים מלפניו. ושאלת המדרש "אין אנו יודעים איזו חביבה" היא לנו לעינים להעריך כל מעשינו הן קטן הן גדול, ולעשות הכל בהשקעת נפשינו בכל יכלתינו. ויהי רצון שנזכה לעבדו יתברך שמו בכל לבבינו נפשינו ומאדינו תמיד.

21 עטרה למלך (5) מז

"אני יוסף" - היא התוכחה. עכשיו נתגלה להם איך שטעו במהותו של יוסף, שלא ידעו כלום מרום ערכו, שה' אהבו ונשאו מעל כל בני דורו חוץ לדרך הטבע להיות מושל על כל ארץ מצרים ושלוחא דרחמנא לכלכל את כל העולם. ובעורנו נער ראה חלומות של נבואה שכולם נתקיימו במילואם. ולאיש הזה עשו מה שעשו... איום ונורא!

מוסר השכל: לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד על טעותו בהערכת חבירו ובהערכת עצמו, ואיך שנתגאה עליו ולזלזל בכבודו, אחרי שיראה אותו במדרגתו בעוה"ב וכל הכבוד ויקר שמעניקים לו בעוה"ב, הלוא יהי' נבהל ונשתומם מפני הכושה והחרטה. מעשי בני אדם נסתרים, ורק

כב"ד של מעלה מעריכי' את האדם כראוי, וכבר אמרו חז"ל (כ"ב י'): עולם הפוך ראיתי - עליונים למטה ותחתונים למעלה.